

mertetését és tájékoztatóját az EGTB (Europäische Gesellschaft für Technische Bildung, a technikaoktatás európai társasága) tevékenységéről. A hollandiai Jenne van der Velde országa helyzetén kívül a PATT, Pupils Attitudes Towards Technology munkáját, következő kongresszusának témáját is ismertette. A felsorolt szervezetek, valamint a GATWU, Gesellschaft für Arbeit, Technik und Wirtschaft im Unterricht (A munka, a technika és a gazdaság az oktatásban Társasága) 1992-ben közös nemzetközi konferenciát rendez Weimarban a technikaoktatásról. Ennek nemzetközi előkészítő bizottsága október 11–14 között tartotta ülését Amszterdamban.

Németországból is több előadó volt. Az ő problémáikat már korábban és részletesen – az elmúlt tanévi féléves darmstadti vendégprofesszorságom során – megismerhettem. Ismét meggyőződhettem arról, hogy az új szövetségi tartományok (a korábbi NDK) technikaoktatási problémái hasonlóak a mienkéhez, azzal a különbséggel, hogy ott a "nyugati testvér" (a régi NSZK tartományok) segítségével egyfajta védelmet jelent azokkal szemben, akik a technikaoktatást is "a diktatúra tákolmányának" tekintik.

A konferencián a volt szocialista országok közül csak egy-egy csehszlovák és magyar résztvevő volt. A konferencia gazdag írásos anyaga az Általános Technika Tanszékem megtalálható. Minden érdeklődőt szívesen látunk, remélve, hogy a nemzetközi kutatásba, az oktatási tapasztalatok kölcsönös cseréjébe a magyar kollégákat is bekapcsolhatjuk.

SZÜCS ERVIN

A Finn felsőoktatási rendszer*

Az egész magyar oktatási rendszer már régen megért egy gyökeres átalakításra. Az elmúlt években, évtizedekben végrehajtott reformok nem hoztak, és nem is hozhatták meg a várt eredményeket.

A "miért" és a "hogyan tovább" tisztázásához hozzásegíthet, ha megvizsgáljuk, más országokban hogyan épült ki az oktatási rendszer, milyen változások zajlottak le az elmúlt években, illetve milyenek várhatóak.

Különösen tanulságos lehet, ha olyan országot választunk ki, amelynek gazdasági teljesítménye az elmúlt 30–40 évben kimagasló volt, és ahol a fiatalok tanulási motívációja relatíve magas.

Finnországban a GDP (bruttó hazai termék) növekedési üteme a 60-as évek második felétől – néhány kivételtől eltekintve – rendre megelőzte az európai OECD országok átlagmutatóit. Az egy főre jutó GDP \$-ban számított értéke 1985-ben 10890 volt, ami az OECD országok között a 10. helyet biztosította számára. Szinte minden finn gyerek befejezi az általános iskolát, és 85%-uk vagy a szakképzésben, vagy a felsőoktatás intézményeiben tanul tovább.

A felsőoktatásban résztvevők

Évente 40–45 ezer fő vesz részt egyetemi felvételi vizsgákon. Finnország 20 egyetemén 1987 őszén 97.700 hallgató tanult, melyből az első évesek száma 14.500 fő (4).

* Ez a cikk a finn oktatási rendszer egészét átfogó, a Magyar Tudományos Akadémia Világgazdasági Kutató Intézete felkérésére készített tanulmány egy részét öleli fel.

A felsőoktatás alapfeladata a hallgatók magas színvonalú képzése, olyan képességek kibontakoztatása, mint önállóság, kreativitás, fogékonyság és gyors reagálás az új iránt, tudományos gondolkodás stb.

A mindenki számára elérhető felsőoktatás érdekében az 50-es évek közepétől a diákok száma közel hatszorosára, az oktatóké ötszörösére nőtt, s ez idő alatt 9 új egyetemet (felsőoktatási intézményt) létesítettek.

A felsőoktatási intézménybe való kerülésnél döntő szerepe a felvételi vizsgának van. Ez általában egy napos vizsga, és a jelölteknek megadott könyvek elolvasásával kell felkészülniük rá. A felvételi vizsgát, mint választási kritériumot, az érettségi eredmény és az iskolai vég bizonyítvány követi. Az egyetemeken a felvehető hallgatók számát az intézmény maga alakítja ki a kormánytól kapott ajánlások alapján.

Az utóbbi években egyre inkább általánossá válik, hogy az érettségizettek egyszerre két vagy több intézménybe adják be jelentkezésüket. Ennek tudható be, hogy az évi kérelmezők száma kb. 75 ezer, de 1987-ben csak 45 ezer fő vett részt a felvételi vizsgán. Megközelítőleg az összes kérelmezőnek 1/4-e nyert felvételt.

1987-ben az első éves diákok száma 18.900 volt, valójában azonban csak 14.500-an kezdtek el tanulmányaikat (hiszen volt akik több helyre is felvettek) (4). 1984-től a kormány lehetővé tette, hogy azok, akik az újjászervezett középfokú szakiskolát befejezték, ugyanolyan módon választhassanak felsőoktatási intézményt, mint az érettségizettek. Tehát a felvételi vizsga lehetősége az érettségivel nem rendelkezők számára is adott, ha az érettségi vizsga egy részét sikeresen leteszik. 1987-ben az elsőéves egyetemisták közül csak 1,5%-nak nem volt érettségije.

Az oktatók, a hallgatók számáról az 1. táblázat ad áttekintést.

Év	Összes hallgató száma	Összes oktató**	Egy oktatóra jutó hallgatók száma
1955.	16.752	1.539	10,9
1960.	25.042	2.496	10,0
1970.	58.701	6.022	9,7
1980.	84.176	6.194	13,6
1985.	92.230	7.169	12,9
1987.	97.672	7.538	13,0

1. táblázat: A hallgatók és az oktatók száma a felsőoktatási intézményekben.
Forrás: (4) és (7)

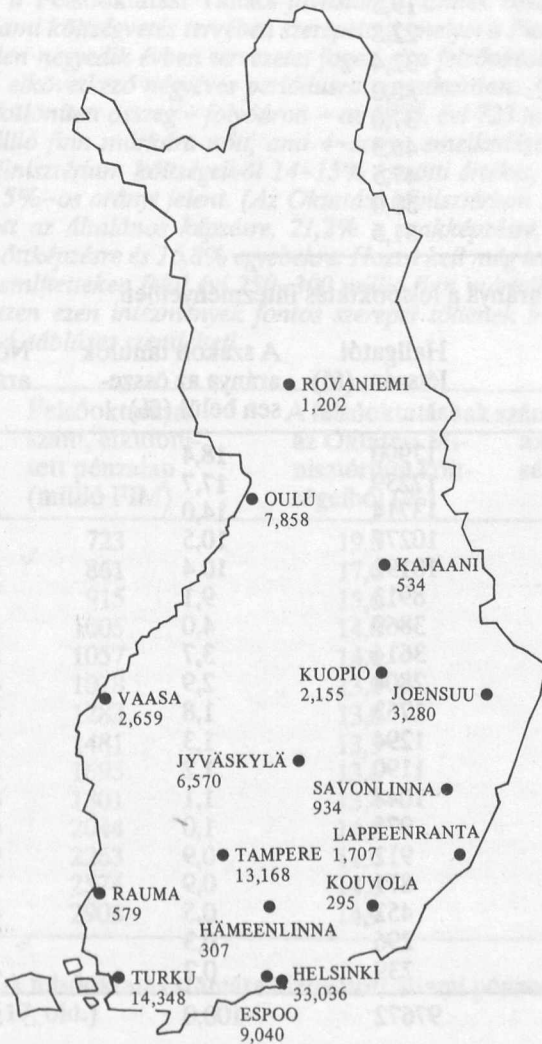
A legrégebbi, egyben a legtöbb hallgatóval (25.778 fővel, 1987-ben), és a legtöbb oktatóval (1793 fővel) az 1640-ben alapított Helsinki egyetem rendelkezik. 1920-ig 5 másik egyetemen kezdődött meg a képzés, 1940-ig 3 újabb alapítása történt, majd 1960-ig még 3 egyetem nyitotta meg kapuit. A hatvanas évtizedben 5 újabb egyetemen indult meg a képzés, míg a 70-es években 3 egyetemen bővült a felsőoktatási intézmények száma. Legutoljára (1979-ben) a fővárosban a Színiakadémiát, és Rovaniemi-ben a Lappföldi Egyetemet létesítették.

A 60-as években az egyetemek létesítésének több oka volt:

- sok fiatal lépett egyszerre "egyetemista korbá" (a háború utáni "demográfiai robbanás" következtében), akiknek meg kellett teremteni a továbbtanulás lehetőségét;

** professzor, docens, adjunktus, vezető tanár, tanársegéd, óraadó, meghívott előadó

- területpolitikai szempontból a főváros, illetve a déli országrész túlsúlyát csökkenteni kellett (míg korábban az egyetemisták 90%-a Helsinkiben és Turku-ban tanult, és tanulmányai befejezése után ott is telepedett le, mára ez az arány 50%-ra csökkent);
 - szükségessé vált a szakirányok közötti arányváltozás megteremtése is (mára relatíve csökkent a humán szakosok, valamint az agrár-egyetemisták aránya).
- A hallgatók városok szerinti számát és a területi elterjedéseket az 1. ábra mutatja be.

1. ábra :A felsőoktatási hallgatók száma városok szerint 1987-ben
 Forrás: (4., 15. old.)

A felsőoktatásban tanuló nők aránya az 1890. évi 1%-ról 1987-re 51,5%-ra emelkedett (lásd a 2. táblázatot). Az 1985-86-os akadémiai évben 48,5% volt az alapfokozatot elért nők aránya, míg a licenciátusi és doktori védésnél 30% volt.

Év	Női hallgatók aránya (%)
1890.	1,0
1900.	15,3
1910.	19,5
1920.	22,8
1930.	32,4
1940.	38,0
1950.	37,0
1960.	46,3
1970.	47,5
1980.	50,0
1987.	51,5

2. táblázat: A női diákok aránya a felsőoktatás intézményeiben

Forrás: (4., 12. old.)

Szakok megnevezése	Hallgatói létszám (fő)	A szakon tanulók aránya az összesen belül (%)	Női diákok aránya (%)
Humán	17990	18,4	76,0
Műszaki	17259	17,7	16,0
Természettudományi	13714	14,0	44,0
Társadalomtudományi	10277	10,5	57,0
Közgazdasági	10192	10,4	44,0
Tanárképző	8913	9,1	71,0
Jogi	3869	4,0	44,0
Orvosi	3614	3,7	59,0
Mező- és erdőgazdasági	2804	2,9	47,0
Teológiai	1763	1,8	48,0
Pszichológiai	1294	1,3	73,0
Zenetudományi	1190	1,2	55,0
Gyógyszerészeti	1048	1,1	84,0
Iparművészeti	975	1,0	64,0
Egészségügyi	912	0,9	93,0
Fogorvosi	871	0,9	72,0
Sporttudományi	452	0,5	48,0
Allatorvosi	296	0,3	78,0
Színművészeti	239	0,2	49,0
Összesen (ill. átlagosan)	97672	100,0	51,5

3. táblázat: Az egyes szakokon tanuló diákok száma, megoszlása, valamint a női hallgatók aránya 1987-ben

Forrás: (4., 11-12. old.)

Finanszírozási kérdések a felsőoktatásban

A 17 egyetem és 3 művészeti akadémia mindegyike állami intézmény. Az utolsó magánegyetemek 1981-ben váltak államivá, de kiadásaik 3/4-ét már előtte is az állam finanszírozta. A Parlament külön alapot biztosít a felsőoktatás intézményei számára. Az Oktatási Minisztérium felügyeli ennek felhasználását, és a költségvetésre vonatkozóan javaslatot tesz a Kormány számára. Ez tartalmazza az egyes felsőoktatási intézmények, és a Felsőoktatási Tanács javaslatait. Ennek összegét a Pénzügyminisztérium az állami költségvetés tervében szerepelteti, melyet a Parlament hagy jóvá. A Kormány minden negyedik évben tervezetet fogad el a felsőoktatás fejlesztési irányairól és céljairól az elkövetkező négyéves periódusra vonatkozóan. A felsőoktatás intézményei számára elkülönített összeg – folyóáron – az 1975. évi 723 millió finn márkáról 1988-ra 2903 millió finn márkára nőtt, ami 4-szeres emelkedést jelent. Arányában ez az Oktatási Minisztérium költségeiből 14–15% közötti értéket, az állami költségvetésből pedig kb. 2,5%-os arányt jelent. (Az Oktatási Minisztérium 1988. évi költségvetéséből 39,3% jutott az általános képzésre, 21,2% a szakképzésre, 14,9% a felsőoktatásra, 7,8% a felnőttképzésre és 16,8% egyebekre. Hozzá kell még tennünk azt is, hogy a felsőoktatás az említetteken felül évi 250–300 millió finn márkához jut általános kutatási célokra, hiszen ezen intézmények fontos szerepet töltenek be a kutatási tevékenységben.) Ezt a 4. táblázat szemlélteti.

Év	Felsőoktatásra szánt, elkülönített pénzalap (millió FIM)	A felsőoktatásnak szánt összeg aránya az Oktatási Minisztérium költségeiből (%)	az Állami Költségvetésből (%)
1975.	723	19,0	3,3
1976.	861	17,0	3,0
1977.	915	15,0	2,8
1978.	1005	14,0	2,7
1979.	1057	14,0	2,4
1980.	1078	13,0	2,2
1981.	1283	13,0	2,3
1982.	1481	13,5	2,3
1983.	1695	13,6	2,4
1984.	1801	13,4	2,1
1985.	2044	14,1	2,2
1986.	2263	14,0	2,2
1987.	2574	14,6	2,4
1988.	2903	14,9	2,6

4. táblázat: A felsőoktatás számára biztosított állami pénzeszközök
Forrás: (4., 17. old.)

A hallgatók számára a felsőoktatás nem ingyenes, szemben az alsó- és középfokú képzés "díjtalanágával". Am számos kedvezmény segíti őket. A legtöbb diák külön-

bőző pénzügyi segélyekben részesül, melynek döntő része a "tanulmányi kölcsön". Ezt az állam és a bankok biztosítják, és az összes – a diákok részére juttatott – pénzügyi segély 70%-át teszi ki. A fennmaradó 30% a "diák segély", melyet nem kell visszafizetni. Ez két részből áll. Az 1986/87-es tanévben a pénzügyi segélyek maximális összege 2030 FIM/hó volt, ami 1410 FIM/hó "tanulmányi kölcsön"-ből, 270 FIM/hó alapsegélyből és 350 FIM/hó szállásköltség hozzájárulásból állt (3). Ez a maximális segélyösszeg egy ipari dolgozó átlagos havi fizetésének – ami 1987-ben 8313 FIM volt – 1/4-ét jelenti.

Finnországban igen elterjedt az egyetemisták, főiskolások iskola melletti munkavégzése (alapvetően a nyári szünetekben), és nagyon gyakori az is, hogy tanulmányaikat megszakítják, s egy-két félév pénzkeresés után folytatják azt. A tanév során munkát vállaló diákok 1/3-a az őszi, míg 2/3-a a tavaszi tanulmányi periódus időszakában dolgozik. 1986-ban a felsőoktatási intézményekben tanulók 43%-a, akik az állami pénzügyi segílyt elfogadták, diákothonban éltek; 29%-uk bérelt lakásokban; 9%-uk bérelti szobában; 11%-uk a szüleikkel; 6%-uk saját lakásban és 2%-uk átmeneti szálláshelyen lakott.

- tanulmányi kölcsön:	48%
- nyári kereset:	19%
- segély:	16%
- szülői támogatás:	6%
- időszakos kereset:	5%
- megtakarítás:	3%
- egyéb jövedelem:	2%
- átmeneti jövedelem:	1%

1984-es adatok szerint a diákok összes jövedelmének a megoszlása (3, 48. old.):

Igen fontos a diákok egészségügyi szervezete (YTHS), amelynek a diákok "illetéker" fizetnek. Ez az 1986-87-es tanévben átlagosan 144 FIM volt. Emellett 5-20 FIM-et fizettek egy-egy vizsgálatért, kezelésért. A diákok egészségügyi szervezete általános és szakorvosokhoz, fogorvosokhoz és pszichológusokhoz lehet fordulni.

Az állam az egészségügyi ellátás mellett a diákok étkeztetését is támogatja. A támogatás a már alacsonyán megállapított étkezési árak 1/3-át fedezi. Az Államvasút a diákoknak 50%-os kedvezményt nyújt, ha az utazási távolság a 75 km-t meghaladja. A Finnair (repülőgép társaság), a magán hajótársaságok, és a távolsági buszvállalatok szintén 25-50%-kal csökkentik a diákok díjtételeit. Mindezeket túl a színházak, múzeumok, sportpályák, uszodák s néhány bolt is speciális diákárakat állapít meg.

A felsőoktatás (és kutatás) döntési-irányítási-felügyeleti kérdéseire a jelen cikkben nem térünk ki, részben terjedelmi korlátok miatt, részben mert erről magyar nyelven is olvashatnak az érdeklődők (6).

A felsőoktatás kérdéseire hozzátartozik a posztgraduális képzés. Ennek keretében Finnországban két tudományos fokozatot lehet szerezni: licenciátusit és doktoriit. Mindkét fokozat elnyerésének feltétele egy tudományos dolgozat megírása. Korábban doktori fokozatot csak a licenciátus megszerzése után lehetett elérni, de az új rendszerben ez nem feltétel. A disszertáció megírásán és nyilvános vitában való megvédésén túl fontos szempont az adott téma kutatásában, illetve az általános tudományos elméletekben való jártasság. Célul tűzték ki, hogy egy doktori fokozat négy éves (teljes idős) stúdiuma

után megszerezhető legyen. Fontos cél, hogy a posztgraduális képzésben nőjön a többi tudományterülettel való együttműködés, a több tudományterület együttes vizsgálatának szerepe. Egyre kiterjedtebbé válik, hogy a posztgraduális tanulmányokat a finn hallgatók külföldön folytatják.

1980-ban 5454 fő, míg 1986-ban már 8440 fő vett részt posztgraduális képzésben. Egyharmaduk felsőoktatási intézményekben, egynegyedük kutatóintézetekben, a többi egyéb munkahelyen dolgozott. Évente átlagban 350–400 fő szerez licenciátusi, és 280–300 fő doktori fokozatot. A nők aránya az előbbieknél 1/3, az utóbbiaknál 1/4 (7).

Néhány egyéb kiemelt oktatási terület

Az eddig említett oktatási formák mellett kiemelt jelentősége van a felnőttoktatásnak. A finn felnőttoktatási rendszer számos különböző képzési formára osztható fel, és működési területe igen kiterjedt. Ezen oktatási rendszer általános és szaktovábbképzésre bontható. Az általános jellegű felnőttoktatást a népi felső iskolák, a városi intézmények, a levelező iskolák és a középfokú esti iskolák nyújtják. A felnőtt szakképzésnek három csoportja létezik: önkéntes, szolgálati és továbbképző (2).

A saját motivációjú képzésnél a tanuló saját kezdeményezésére kíván az oktatásban résztvenni. Eltekintve a rövidebb kurzusoktól, ez a képzési forma jelenleg még kevésbé elterjedt, de jelentősége nő. E képzésnél az állami intézmények majdnem minden költséget fedeznek, és a résztvevőknek szabad választást biztosítanak a különböző oktatási irányok között, emellett pénzügyi támogatást nyújtanak a képzés idején.

A szolgálati képzés azt jelenti, hogy a "tanulók" a munkaadó kezdeményezésére látogatják azokat. 1985-ben a bérből élők 31,5%-a vett részt ilyen képzésben. Az átlagos időtartam 2,2 nap/dolgozó volt. Az állami szektorban 40,7% és 3 nap, az iparban 23,4% és 1,6 nap volt az átlag. Figyelembe véve mind a munkáltató cégeken kívül, mind az azokon belül szervezett továbbképzést, minden negyedik dolgozó, illetve hivatalok dolgozói közül minden 3-ból 2 fő vett részt kiegészítő kurzusokon az iparon belül. Az átlagos időtartam 4 nap/lév/munkavégző volt. E képzési forma iránti felelősség megoszlik a munkáltatók és az Oktatási Minisztérium között. Az anyagiak finanszírozását csak az előbbi vállalhatja magára. A minisztérium a kisvállalatok számára biztosít e célokra segítyeket.

A továbbképzést elsősorban a munkanélküliek és az e veszélynek kitétteknek szervezik. Kb. 30.000 finn vesz részt ilyen oktatási formában évente, és 1300–1400 azok száma, akik olyan továbbképzésen vesznek részt, melyeket intézmények és felsőoktatási szervek szerveznek. Évente a munkaerő 1,3%-a látogatja a továbbképzéseket. Az ilyen oktatások átlagos hossza 6 hónap. A továbbképzés felelősége egyedül az államé. A képzéseket elsősorban a Munkaügyi Minisztérium támogatja anyagilag. A továbbképzési kurzusok egészében eredményesnek mondhatóak, hiszen a résztvevők 80–85%-a már a képzés ideje alatt – vagy utána hamarosan – munkaalkalmat talál.

A felnőttképzés tekintetében az 1980-as évek második felében kialakított új finanszírozási mechanizmus olyan rendszer kiépítését tűzte ki célul, amely a felelősségre épít, és az oktatás rugalmasságát biztosítja. (5. táblázat) Az egyik cél az volt, hogy mindenki számára biztosítsák a képzésben való részvétel jogát, függetlenül attól, hogy a munkáltató fizeti-e a költségeket, illetve a leendő "tanuló" képes lenne-e a kiadásokat vállalni. Cél volt az is, hogy a felnőtt hallgatók pénzügyi támogatását növeljék (az államtól

kapott visszafizetendő és nem-visszafizetendő tanulmányi segélyek által), és így lehetőséget biztosítanak az oktatási formákból való kedvezőbb választásra.

Oktatási forma	Felelősség		
	az előkészítésért	a pénzügyekért	a lehetséges állami támogatásért
Saját motivációjú képzés	Oktatási Minisztérium	Állami intézmények	Oktatási Minisztérium
Szolgálati képzés	Oktatási M. munkáltató és mások	Munkáltató	Megfelelő minisztériumok
Továbbképzés	Oktatási Minisztérium	Állam	Munkaügyi Minisztérium

5. táblázat

Forrás: (2., 9. old.)

Röviden szólni kell a felsőoktatás nem hagyományos formáiról, a nyitott, illetve a nyári egyetemekről is.

Finnsországban a nyitott egyetem intézménye kiegészítő oktatásnak számít. Az országban nincs speciális (csak erre szakosodott) intézmény e képzési forma számára. Az utóbbi években 10 egyetem nyújt nyitott egyetemi oktatást vagy saját szervezésben, vagy együttműködve más felnőttoktatási intézményekkel. Az itt oktató tanárokat az egyetemek kiegészítő oktatási központjai szervezik, együttműködve a nyári egyetemekkel, a népi felsőiskolákkal, valamint a városi, illetve a dolgozói szervezetekkel. Nem lehetséges ugyan a nyitott egyetemeken teljes egyetemi fokozatot szerezni, de azok alapszintje elérhető, és beszámít a "valódi" egyetemi képzésbe. A nyitott egyetemek mindenki rendelkezésére állnak, nincsenek felvételi követelmények, és a részvétel is ingyenes.

A nyitott egyetemi intézményeket hagyományosan a nyári egyetemek biztosítják. Jelenleg 21 nyári egyetem nyújt oktatást 55 különböző helyen szerte az országban, még Lappföld legészakibb területén is. A nyári egyetemek egy másik része szakmai kiegészítő oktatást, illetve általános, előkészítő vagy szórakozási (szabadidős) kurzusokat ad. A nyári egyetemeknek nincs saját oktatási személyzetük, hiszen meghívott egyetemi tanárok, szakértők adnak elő. A nyári egyetemek pénzügyi finanszírozását az állam és a helyi szervezetek vállalják. Minden nyári egyetemi intézmény bárki rendelkezésére áll. 1987-ben a résztvevők száma kb. 30.000 volt. Egyetemi diplomája 20%-uknak volt, míg szakképesítése 30%-uknak. Az összes nyári egyetemi hallgató fele rendelkezett érettségivel. A tipikus diák: a 30 év feletti tanárnő vagy ápolónő volt (3).

A felsőoktatási rendszer jövője

A felsőoktatás tekintetében a nyolcvanas években születtek rendeletek, törvények, de a képzési rendszer reformja még most is tart.

A jövőt illetően a továbbfejlesztésnél az oktatás jelenlegi problémáiból indulnak ki, figyelembe veszik a munkaerőpiac várható változásait, és az oktatással szemben elvárt

követelményeket. Az oktatás fejlesztési stratégiájával kapcsolatban ma még különböző megközelítések vannak, melyek megvitatásra várnak (2, 5). Döntések nem születtek.

A felsőoktatás tekintetében egyfelől az oktatás nemzetközivé válását kívánják növelni az idegennyelv ismeretének fontosságát továbbhangsúlyozva, illetve gyakorlati, oktatási cserékkel, e koncepciók fejlesztésével. Másfelől csökkenteni kívánják az oktatási intézmények és a munkavégzés közötti különbséget a munka felé való erőteljesebb orientálódás, közeledés útján. Harmadrészt hatékonyabbá kívánják tenni a posztgraduális képzést, azoknak a tudomány minden területére való kiterjesztésével, az intézmények ezirányú aktivitásának növelésével. Negyedrészt az oktatásfejlesztés középpontjába a felnőttoktatást állítják a továbbképzés minden formájának és az ezzel foglalkozó részlegek számának kiterjesztésével. Ötödrészt az oktatási rendszer rugalmasságát szeretnék növelni az adminisztratív döntési hatalom decentralizálása által, mind területi, mind oktatási szint tekintetében.

Irodalom

- (1) Development of Education 1986–1988. Finland (Ministry of Education; Helsinki; 1988.)
- (2) The Further Education and Training of Adults (Background Paper of the Finnish Delegation, Intergovernmental Conference on Education and the Economy in a Changing Society; OECD; 1988.)
- (3) Higher Education and Research in Finland (Ministry of Education Department for Higher Education and Research; Helsinki; 1988.)
- (4) Higher Education in Finland. Guide for Foreign Students 1989–1990 (Ministry of Education; Helsinki; 1989.)
- (5) Initial Education and Preparation of Young People for Working Life in Finland (Background Paper of the Finnish Delegation, Intergovernmental Conference on Education and the Economy in a Changing Society; OECD; 1988.)
- (6) Dr. Rózsa Klára: Innováció és reform a finn felsőoktatás alapelveiben és irányításában (Felsőoktatási Szemle; 1989. 6. szám).
- (7) Statistical Yearbook of Finland (Central Statistical Office; Helsinki) különböző évfolyamai.

SÁRKÁNYPÉTER

Folyóiratszemle

A számítógépek hatása óvodás korú gyermekekre: vizsgálat játékok közötti választásokról, a nemek közötti különbségekről és a társas érintkezésekről (J. M. Lipinski et al.: The Effects of Microcomputers on Young Children: an examination of free-play choices, sex differences, and social interactions, J. of Educational Computing Research, vol 2(2), 1986, pp.147–168.)

Négy amerikai kutató számol be két koedukált óvodai csoportban végzett megfigyeléseiről. Vizsgálatuk a következő kérdésekre kívánt választ adni:

1. Hogyan befolyásolja a számítógép jelenléte a gyermekek választását az egyes játékok, tevékenységek (építőköcskák, társasjátékok, kirakók, könyvek, rajzolás-festés, és persze a számítógép) között?